

แบบเสนอโครงการศึกษาวิจัย (ฉบับย่อ)

1. ชื่อโครงการ :

การศึกษาพลวัตของจีน: กรณีการศึกษาการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official Development Assistance: ODA) ของ สปป.ลาว

2. ชื่อคณะผู้วิจัย :

สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน) (สพพ.)

3. ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษาวิจัย :

นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 21 สาธารณรัฐประชาชนจีนเริ่มก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจโดดเด่นในประชาคมโลก และชัดเจนมากขึ้นภายใต้การนำของประธานาธิบดี สี จิ้น ผิง ได้นำเสนอแนวคิด “ความฝันของจีน (Chinese Dream) ที่มีเป้าหมายเพื่อให้จีนกลับฟื้นคืนสู่การเป็นชาติที่ยิ่งใหญ่อีกครั้ง และดำเนินนโยบายต่างประเทศเชิงรุกที่จะสร้างความรับผิดชอบและความร่วมมืออย่างแข็งขันต่อทุกภาคส่วนในประชาคมโลกภายใต้หลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ 5 ประการ (The Five Principles of Peaceful Coexistence) กล่าวคือ การเคารพในอำนาจอธิปไตยของกันและกัน การไม่รุกราน การไม่แทรกแซงกิจการภายใน ความเสมอภาค และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ (Jinping, 2017) ด้วยการนำเสนอ นโยบาย “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” (Belt and Road Initiative: BRI) อันเป็นโครงการที่ต้องการรื้อฟื้นความยิ่งใหญ่ของเส้นทางสายไหมที่ในอดีตเคยสร้างความรุ่งโรจน์ให้กับประเทศจีนในสมัยราชวงศ์ถัง โดยนโยบายดังกล่าวประกอบด้วย แถบเศรษฐกิจสายไหมทางบก (Silk Road Economic Belt) และเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) ซึ่งเป็นเครือข่ายที่มุ่งเน้นพัฒนาการเชื่อมต่อและยกระดับความร่วมมือของจีนกับประเทศต่างๆ ทั้งในทวีปเอเชีย ยุโรป และ แอฟริกา รวมกว่า 60 ประเทศ คิดเป็นจำนวนประชากรถึง 2 ใน 3 ของโลก (Callahan, 2016) ทั้งนี้ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังมีประเทศกำลังพัฒนาที่จำเป็นต้องใช้เงินทุนจำนวนมากในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ได้ประเมินการลงทุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของทวีปเอเชีย ระหว่าง พ.ศ. 2553 -2563 พบว่าจำเป็นต้องใช้เงินในการลงทุนประมาณ 8 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งปัจจุบันเงินทุนสนับสนุนจากแหล่งต่างๆ ยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ และเป็นโอกาสของประเทศจีนที่ต้องการเพิ่มบทบาทและอิทธิพลของตนในระบบระหว่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลต่อประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนาที่ต้องการเงินทุนในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง (Beeson, 2018)

นอกจากความร่วมมือในระดับทวิภาคีที่กล่าวแล้ว ประเทศจีนยังผลักดันกรอบความร่วมมือแม่โขง-ล้านช้าง (Mekong-Lancang Cooperation) เพื่อเป็นกลไกกระชับความร่วมมือของประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างจีน-อาเซียน ซึ่งเน้นการพัฒนาความร่วมมือครอบคลุม 3 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ 3 เสาหลักอาเซียน อันได้แก่ 1) การเมืองและความมั่นคง 2) เศรษฐกิจและการพัฒนาอย่างยั่งยืน 3) สังคม วัฒนธรรม และปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชน (ธนาคารเพื่อ

การพัฒนาแห่งเอเชีย, 2564) และประเทศจีนเป็นผู้นำในการต่อตั้งธนาคารการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank – AIIB) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งโดยมุ่งเน้นและให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุนเพื่อใช้ในการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้เกิดความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพของประเทศในแถบเอเชีย (AIIB, 2020) โดยประเทศจีนได้ขยายอิทธิพลผ่านการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official Development Assistance: ODA) ทั้งในรูปแบบเงินกู้และเงินลงทุนในโครงการลงทุนต่างๆ กับประเทศภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-regional Economic Cooperation: GMS) (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา, 2557)

ทั้งนี้ ประเทศกลุ่ม CLM เป็นกลุ่มประเทศที่สามารถเพิ่มช่องทางการค้าและขยายโอกาสในการเข้าถึงตลาดของประเทศจีนตอนใต้ได้มากขึ้น และประเทศจีนถือเป็นประเทศคู่ค้าสำคัญของนักลงทุนรายใหญ่ในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) รวมทั้ง ประเทศจีนยังให้ความสำคัญกับนโยบายพัฒนาเขตเศรษฐกิจตามแนวชายแดนเป็นอย่างมาก ซึ่งยุทธศาสตร์ดังกล่าวของจีนนอกจากเพื่อเป้าหมายในการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศแล้วยังมีเป้าหมายเพื่อกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นที่ห่างไกล โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศอื่น อันจะเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนตามแนวชายแดน ดังนั้น การศึกษาพลวัตของจีนต่อการขยายบทบาทเข้าไปในกลุ่มประเทศ CLM จะทำให้ สพพ. สามารถนำหลักการ แนวคิด นโยบายและกลยุทธ์ของจีนมาประยุกต์ใช้ในการให้ความช่วยเหลือด้านความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศที่จะช่วยสนับสนุนการเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านต่อไป ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะดำเนินการศึกษาวิจัยกรณีศึกษาของ สปป.ลาว

4. วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย :

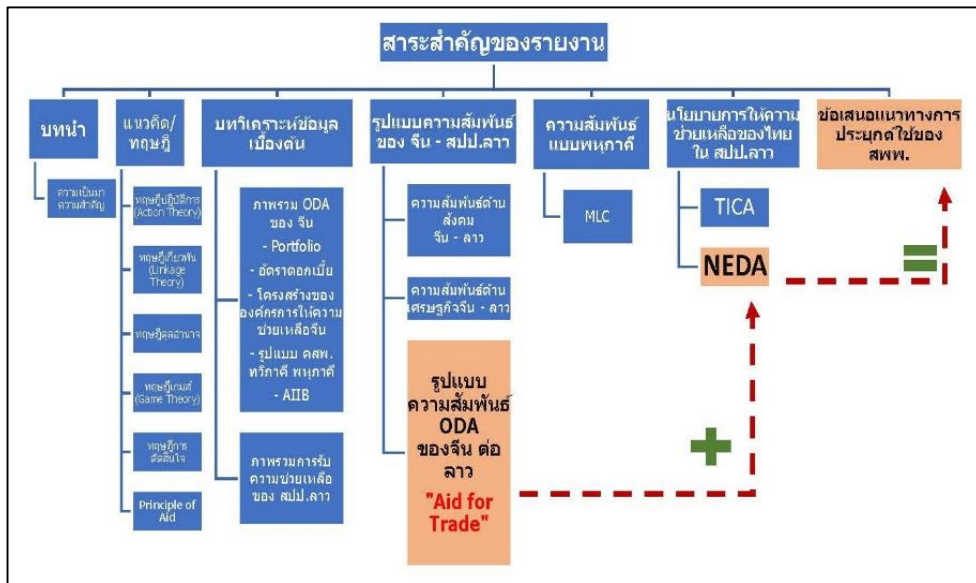
- 4.1 เพื่อศึกษา หลักการ แนวคิด นโยบายและกลยุทธ์ของจีนในการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official Development Assistance: ODA)
- 4.2 เพื่อวิเคราะห์และประเมินนโยบายและกลยุทธ์ของจีนในการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official Development Assistance: ODA) กับ สปป.ลาว
- 4.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้นโยบายและกลยุทธ์ของจีนในการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official Development Assistance: ODA) กับ สปป.ลาว มาใช้เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของ สพพ. ในอนาคต

5. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ :

- 5.1 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการของ สพพ. ในประเทศเพื่อนบ้าน
- 5.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้นโยบายและกลยุทธ์ของจีนในการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการกับ สปป.ลาว ที่มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของ สพพ. ในอนาคต

6. ขอบเขตเนื้อหาการวิจัย :

การศึกษาพลวัตของจีน: กรณีการศึกษาการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official Development Assistance: ODA) ของ สปป.ลาว มีขอบเขตการดำเนินงานครอบคลุมทั้งมิติด้านสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งรูปแบบความสัมพันธ์ด้าน ODA ของจีนต่อ สปป.ลาว ผ่านกลไกความร่วมมือทั้งทวิภาคีและพหุภาคี ควบคู่กับการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการให้ความช่วยเหลือของไทยใน สปป.ลาว เพื่อวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างทั้งด้านนโยบาย กลยุทธ์ และการดำเนินงานใน สปป.ลาว และนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานของ สพพ. ในอนาคต ปรากฏผังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพ 1 ขอบเขตเนื้อหาการวิจัย

7. ระยะเวลาและสถานที่ทำวิจัย :

ระยะเวลา: 6 เดือน สถานที่: กรุงเทพมหานคร

8. วิธีการดำเนินการวิจัย :

การวิเคราะห์แนวทางเชิงนโยบายเพื่อการปรับปรุงประสิทธิภาพของการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการแก่ สปป.ลาว โดยการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative analysis) เก็บรวบรวมข้อมูล 2 ส่วน ประกอบด้วย

- (1) รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับนโยบาย ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการของประเทศจีน และ สปป.ลาว รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน
- (2) รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากรายงานการศึกษาวิจัยและบทความต่างๆ ของภาครัฐและเอกชนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการของประเทศจีน และ สปป.ลาว